

Kriminalomsorgens regionkontorer

Rundskriv

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS)

Nr:
KDI 2/2017

Vår ref:
201704967-31

Dato:
28.04.2017

BARN PÅ BESØK I FENGSEL: BESØKSAVDELING, BESØKSHUS OG -LEILIGHET

Formål med rundskrivet

Problemstillinger knyttet til besøk av barn omtales på ulike steder i retningslinjene til straffegjennomføringsloven (strgjfl.). I dette rundskrivet samles retningslinjene som er særlig aktuelle ved besøk av innsattes *egne barn* og *andre barn innsatte har en omsorgsrolle overfor*. Reglene kommer også til anvendelse ved besøk av innsattes mindreårige søsken og andre mindreårige familiemedlemmer. Med barn menes personer under 18 år.

Forholdet til de alminnelige besøksreglene

De alminnelige retningslinjene for gjennomføring av besøk i fengsel gjelder så langt de passer. Ved motstrid går reglene i dette rundskrivet foran. Avsnittene "Særregler for besøk i besøksleilighet" i retningslinjene til strgjfl. § 31 oppheves og erstattes av dette rundskrivet.

Ved bruk av besøks hus og -leilighet under straffegjennomføring etter § 12 gjelder særreglene fastsatt i retningslinjene om § 12.

Strgjfl. § 31 Besøk

Innsatte skal kunne motta besøk hvis ikke annet følger av denne bestemmelsen. Kriminalomsorgen skal kontrollere besøk i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Besøk i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Besøk i fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner.

Kontroll under besøk kan skje ved påsyn av tilsatt under besøket, ved overhøring av samtale, ved bruk av glassvegg eller ved å forby fysisk kontakt mellom innsatte og den besøkende. Dersom sikkerhetsmessige grunner gjør det nødvendig å overhøre samtalen, kan innsatte og den besøkende pålegges å føre samtalen på et språk de tilsatte behersker. Flere kontrolltiltak kan iverksettes samtidig dersom det er nødvendig. Det skal ikke iverksettes strengere kontrolltiltak enn nødvendig.

Kriminalomsorgen kan nekte besøk dersom det er grunn til å anta at besøket vil bli misbrukt til planlegging eller gjennomføring av straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil kunne forstyrre ro, orden og sikkerhet. Dersom besøket er av stor betydning for

innsatte, og kontroll er tilstrekkelig for å avverge at besøket misbrukes til formål som nevnt i første punktum i dette ledd, bør besøket kontrolleres og ikke nektes.

Besøkende kan undersøkes etter § 27 første, annet, fjerde og femte ledd.

Advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan undersøkes etter § 27 annet til femte ledd. Kontroll under besøket ved at samtale overhøres skal ikke finne sted.

Besøk bør gjennomføres i besøksrom. Fængslet skal legge forholdene til rette for at besøk av barn kan gjennomføres på en skånsom måte. Ved brudd på gjeldende besøksregler kan besøket avbrytes.

§ 3-28 Besøk

Innsatte kan som hovedregel selv velge hvilke personer vedkommende ønsker besøk av. Innsatte kan ved innkomst føre opp inntil 4 personer som han ønsker besøk av. Disse personene kan senere byttes ut med andre.

Den besøkende kan ikke ta med seg eller levere gjenstander til innsatte under besøket med mindre det er gitt særskilt tillatelse til det.

Grunnleggende prinsipper ved besøk av barn i fengsel

Hensynet til barnets beste og sikkerhetsmessige vurderinger før og under besøket skal være grunnleggende hensyn ved besøk av barn i fengsel. Kriminalomsorgen skal innenfor disse rammene tilrettelegge for at barn med foreldre innsatt i fengsel så langt det er mulig får ivaretatt sin rett til kontakt med forelderen, jf. barnekonvensjonens artikkel 9. Kriminalomsorgen skal særlig vektlegge barns rett til samvær med sine foreldre, jf. strgf. § 3. Ved avgjørelser som gjelder barn skal det tas særlig hensyn til hva som er barnets beste, jf. forskrift om straffegjennomføring (heretter forskriften) § 1-3 og barnekonvensjonen artikkel 3. De øvrige retningslinjer for besøk skal forstås i lys av disse prinsippene. Praktiseringen av regelverket skal være skjønnsmessig og i samsvar med det enkelte barnets alder og utvikling. Det skal innenfor rammene av gjeldende regelverk legges til rette for at barnets møte med kriminalomsorgen blir så positivt som mulig.

Kriminalomsorgen skal ivareta barnets rett til å bli hørt i saker som angår dem, jf. barnekonvensjonen artikkel 12 og forskriften § 1-3. Denne rettigheten må praktiseres i samsvar med barnets alder og utvikling. Taushetsplikten må samtidig ivaretas. Barn skal ikke alltid få all informasjon knyttet til varetekt og straffegjennomføring. Innhenting av barnets mening og annen informasjon som belyser hva som er til barnets beste skal som utgangspunkt skje gjennom dialogen med den barnet bor sammen med, eventuelt andre omsorgspersoner og offentlige myndigheter. Et barn som ønsker det, har rett til å si sin mening i saken, og det skal tilrettelegges for dette på en måte som er ivaretagende overfor barnet. Det vil kunne være aktuelt å innhente uttalelse fra barnet selv.

Ved vurdering av hva som er til barnets beste kan kriminalomsorgen i tillegg innhente uttalelse fra den som har foreldreansvaret eller eventuelt offentlig myndighet. Det vises til rundskriv KDI 10/2015 – *Rutiner og regler for informasjonsutveksling mellom kriminalomsorgen og barneverntjenesten.*

Når det legges til rette for at barn kan komme på besøk til innsatte, påligger det kriminalomsorgen et særskilt ansvar for å forsikre seg om at besøkssituasjonen fremstår som sikker og forsvarlig for barnet. Risikoen for at barnet kan bli utsatt for krenkende atferd eller handlinger skal alltid vurderes særlig nøye. Dersom det foreligger omstendigheter som skaper usikkerhet rundt spørsmålet om besøkssituasjonen i alle henseender er helt trygg for barnet, skal det ikke tilrettelegges for besøk. Det vil blant annet være relevant å se hen til hvilken type lovbrudd innsatte er dømt for mv.

Hvem som kan ta avgjørelser om barn på besøk i fengsel

Barn skal ikke samtykke overfor kriminalomsorgen. Den barnet bor sammen med må imidlertid samtykke skriftlig til at barnet skal gjennomføre besøk i fengsel. Dersom barneverntjenesten har overtatt den daglige omsorgen for barnet, jf. barnevernloven § 4-12 jf. § 4-14, tas avgjørelsen av barneverntjenesten.

Dersom det er naturlig ut fra forholdene i den enkelte sak, kan kriminalomsorgen legge til rette for at innsatte og den andre forelderen oppretter kontakt med barneverntjenesten, familievernkontor, konfliktråd eller andre relevante aktører for å komme i dialog om hva som er til det enkelte barnets beste.

Barn på besøk alene i fengsel

Dersom det er i tråd med hensynet til barnets beste og vilkårene for øvrig er oppfylt, skal kriminalomsorgen legge til rette for at barn kan komme på besøk, enten sammen med en pårørende, annen følgeperson eller alene. Avgjørelsen av om et barn kan komme på besøk alene skal tas på bakgrunn av en individuell skjønnsmessig vurdering og en særlig grundig sikkerhetsvurdering.

Dersom besøket gjennomføres av barnet alene skal kriminalomsorgen og den barnet bor sammen med i ethvert tilfelle ha klare avtaler om gjennomføringen av besøk. Dersom barnets alder og utvikling eller forholdene for øvrig tilsier det, skal det avtales hvem som bringer barnet til fengselet, eventuelt følger barnet inn i fengselet, og hvem som kan hente barnet dersom besøket må avbrytes på kort varsel. Denne personen må være tilgjengelig pr. telefon under hele besøket.

Søknad, besøkstillatelse og informasjon

Ved bestilling av besøk skal det opplyses hvilke personer som skal delta under besøket, herunder om det skal delta barn, barnets navn og alder, samt relasjonen mellom innsatte og barnet. Det skal utstedes egen besøkstillatelse i barnets navn.

Dersom barn skal besøke innsatte alene, sendes barnets besøkstillatelse til den barnet bor sammen med. Besøkstillatelsen, samt en skriftlig bekreftelse fra den barnet bor sammen med må medbringes til besøket. Dersom dette ikke kan legges frem, skal kriminalomsorgen avvise den besøkende. Det skal fremgå av besøkstillatelsen hvilke undersøkelsestiltak som kan anvendes ved ankomst i fengselet jf. strgjfl. § 27.

Barnet bør før og under besøket gis tilpasset informasjon om fengselet og aktuelle rutiner for besøk.

Saksbehandling og vurderinger knyttet til gjennomføring av besøket skal dokumenteres på innsattes sak i DocuLive, i tillegg til alminnelig journalføring i Kompis KIA.

Innhenting av opplysninger fra eksterne

Dersom kriminalomsorgen og barneverntjenesten har behov for å utveksle informasjon i forbindelse med gjennomføring av besøk og vurdering av hensynet til barnets beste, skal dette skje i samsvar med rundskriv KDI 10/2015 – *Rutiner og regler for informasjonsutveksling mellom kriminalomsorgen og barneverntjenesten*.

De alminnelige reglene for informasjonsutveksling med politiet gjelder også ved saksbehandling knyttet til gjennomføring av besøk fra barn.

Bruk av kontrolltiltak overfor barn

Kriminalomsorgen fastsetter de nærmere kontrolltiltak eller vilkår for gjennomføring av besøk. Innsatte, den barnet bor sammen med og andre som eventuelt følger barnet skal på forhånd orienteres om kontrolltiltakene. Videre bør barnet i forkant og underveis ved iverksettelse av kontrolltiltak informeres om tiltakene på en måte som er tilpasset barnets alder og modenhet. Kontrollen skal foregå så skånsomt som mulig. Det skal søkes etablert løsninger som ivaretar hensynet til barnet og tar høyde for det enkelte barnets alder og utvikling. Ved besøk av yngre barn må kriminalomsorgen i samråd med den som barnet bor sammen med, vurdere om nektelse av besøk er bedre enn kontrolltiltak som kan virke belastende og ubehagelig for barnet. Bruk av glassvegg og forbud mot fysisk kontakt ved besøk av barn kan bare benyttes i ekstraordinære tilfeller.

Besøksstid, hyppighet og varighet

Utvidet besøkslengde og -hyppighet skal vurderes ved besøk fra innsattes barn dersom dette er til barnets beste. Barnets interesser må vurderes i samråd med den barnet bor sammen med, eventuelt den som følger barnet under besøket. Det skal legges til rette for at barnebesøk kan skje på et bestemt ønsket tidspunkt.

Besøksrom

Besøk av barn bør alltid gjennomføres i tilrettelagte besøksrom eller andre velegnede lokaler. Det bør for yngre barn blant annet være barnevennlige besøksrom med tilbud om leker, spill mv. tilpasset ulike alderstrinn. Det bør også tilrettelegges for besøk fra eldre barn, eksempelvis med mulighet for å se film, spille dataspill eller lignende. Barneansvarlig ved enheten kan bistå med råd om utforming av besøksrom og veiledning overfor øvrig personale.

Barn på besøk i besøkshus og -leilighet

Barnets beste

For å fremme barns rett til samvær med sine foreldre kan kriminalomsorgen gi tillatelse til at barn besøker mor eller far i egne besøkshus og -leiligheter i fengselet der hvor slike finnes.

Besøk i besøkshus og -leilighet skal bare finne sted hvis det er til barnets beste og det er sikkerhetsmessig forsvarlig. Dette krever særlig grundige vurderinger både av barnets beste, herunder barnets mening, og sikkerhetsmessige hensyn. Det understrekes at kriminalomsorgen har et særlig ansvar for å forsikre seg om at besøkssituasjonen fremstår som sikker og forsvarlig for barnet i alle henseender, jf. også ovenfor.

Målgruppe

Besøk av barn i besøkshus og -leilighet kan innvilges til innsatte som er mor eller far og som har samværsrett med barnet. Innsatt som er steforelder eller fosterforelder kan etter en konkret vurdering innvilges besøk i besøksleilighet av sitt stebarn eller fosterbarn. Det skal legges vekt på tilknytningen mellom innsatte og barnet, herunder om de har bodd sammen over flere år eller fra barnet var spedbarn, og om innsatte i praksis har hatt stor del av omsorgen for barnet.

Ved bruk av besøkshus og -leilighet skal følgende situasjoner prioriteres:

- barn av innsatte som gjennomfører en lang straff,
- barn av innsatte som har barnet bosatt i lang reiseavstand fra fengselet,
- barn av innsatte som ikke har oppnådd ordinær permisjonstid,
- barn av innsatte som nærmer seg tidspunktet for overføring til straffegjennomføring i samfunnet eller løslatelse.

Det skal legges vekt på barnets behov for og rett til kontakt med sine foreldre.

Besøket kan gjennomføres enten av barnet sammen med pårørende, annen egnet person eller av barnet alene.

Veiledning om foreldrerollen

Innsatte som mottar besøk av barn i besøkshus og -leilighet skal som hovedregel ha gjennomført kriminalomsorgens foreldreveiledningsprogram individuelt eller i gruppe. Unntak kan gjøres etter en individuell vurdering basert på blant annet hvilken omsorgsrolle og relasjon det var mellom innsatte og barnet før innsettelsen i fengsel og kontakten underveis i fengselsoppholdet. I alle tilfeller skal det gjennomføres en samtale med innsatte før bruk av besøkshus innvilges.

Informasjon til barnet og den som eventuelt følger barnet

Barnet, den barnet bor sammen med og personen som eventuelt følger barnet skal i forbindelse med besøket gis nødvendig informasjon. Fengselet skal blant annet informere om at besøkshuset eller -leiligheten befinner seg på fengselsområdet, rutinene ved bruk av besøkshus, herunder regler for innlåsing, mulighet for å avbryte besøket, rutiner for tilsyn og hvordan man kan få kontakt med ansatte i fengslet fra besøkshuset eller -leiligheten. Informasjonen som gis skal tilpasses barnets alder, utvikling og språk.

Overnatting

Innsatte skal ha mottatt ordinære besøk av barnet, enten i besøksavdeling eller i besøkshus eller

-leilighet, før besøk med overnatting kan gjennomføres. Det bør foretas en individuell vurdering av om det er hensiktsmessig å starte med et dagsbesøk i besøkshus eller -leilighet før overnatting innvilges.

Overnatting i besøkshus eller -leilighet med sin innsatte forelder skal som hovedregel gjennomføres sammen med en annen omsorgsperson eller annet egnet person. Dette kan være barnets nærmeste pårørende, besteforeldre, andre familiemedlemmer eller støtteperson fra frivillig organisasjon, eventuelt offentlig myndighet.

Dersom det er til barnets beste og sikkerhetsmessig ubetenkelig kan det tillates at barn gis adgang til å overnatte i besøkshus eller -leilighet alene sammen med innsatte. Overnatting alene skal kun skje etter en særlig grundig vurdering av barnets beste og sikkerhetsmessige forhold. Det skal blant annet legges vekt på barnets mening, alder og utvikling, jf. barneloven § 31 og forholdet mellom barnet og innsatte.

Barnet, den barnet bor sammen med og eventuell følgeperson skal på forhånd orienteres om at besøkshus og -leilighet holdes låst om natten.

Hyppighet og varighet

Et besøk i besøkshus og -leilighet skal normalt begrenses til ett døgn. Langvarige besøk kan som hovedregel gjennomføres én gang pr. måned. Dagsbesøk kan gjennomføres hyppigere. I særlige tilfeller kan antall besøk og varigheten av besøk utvides.

Ikrafttredelse

Rundskrivet trer i kraft straks.

Med hilsen

Marianne Vollan
direktør

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør